

Jõulud pereringis

Head seda aastat, armsad Võru Valla Teataja lugejad! Loode-tavasti möödus jõuluaeg ja uue aasta saabumine hinge kosutavalt. Üsna kindlasti oli see nii kolmes armsas peres, kes lubavad nüüd ka lugejatel oma tegemistesse ja traditsioonidesse piiluda. Sellest, kuidas aasta 2019 lõppes ning aasta 2020 saabus, jutustavad meile pereringi lood emad Triin, Tiina ja Kati.

Pereema Triin: „Meie pere detsembrikuu möödub alati kiirelt. Esimesel detsembril hakkavad lastel käima päkapikud. Lisaks päkapikkudele tuli sellel aastal mitmeid kordi ka hambahaldjas, sest kuue aastane Stella otsustas aastal 2019 veel mõned hambad ära anda. Lasteaias ja koolis hakkab kohe ka jõulupidudeks valmistamine. Koduseks ülesandeks on siis salmi õppimine. Salmid peas ja tantsud selged, hakkavad pihta jõulupeod lasteaias ja koolis. Kolm päeva enne jõule käib issi koos lastega metsas kuuske valimas. Valitakse kuusk ka memme koju. Kui kaks kõige uhkemat kuuske valitud, siis tuuakse kuused koju ja viiakse ka vanaema juurde. Pärast seda kaunistatakse toad ja ehitakse kuusk. Meie pere kuuske katavad nimelised kuuseehted ja kui keegi perre lisandub, siis saab ka kuusk neid ehteid rohkem täis. Sellel aastal lisandus sinna Sander, kes sündis 2019. aasta maikuu. Jõule veedame üks päev isa Rometi perega ja teine päev ema Triinu perega. Hommikul käiakse läbi surnuaiad, et viia jõulusoojust ka kõigile nendele, keda meie hulgas enam ei ole. Õhtul süüakse ja juuakse, käib jõuluvana ja lapsed mängivad oma uute asjadega. Aastavahetuse veedame teiste lastega peredega ja vaatame kell 00.00 ilutulestikku. Sellise pauguga meie 2019 lõppeski ja algas uus, veel ägedam 2020.”

Kiisu-Miisu kuuse all. Foto: Erakogu

Pereema Tiina: „Jõuluaeg algas pidudega Sõmerpalu lasteaias ja Osula koolis, kus pärast vahvaid kontserte külastasid lapsi päris jõuluvana abilised ja jagasid kingitusi. Jõululaupäev möödus pereringis, iga-aastase traditsioonina käisime enne õhtusööki muinasjutulisel Osula kalmistul ja sealt tagasi tulles olid ka kingitused imeväel jõulupuu alla tekkinud. Sel aastal kujunes pühadeaeg mõnusalt koduseks. Pühadevahelist aega ilmestasid pikad jalutuskäigud, õhtusöök naabritega, spaaskäik ja niisama hubane omaette olemine. Aastavahetus oli jällegi traditsiooniline – oleme juba mitu aastat külastanud peresõpru Pärnumaal. Kuna tavaliselt sõidame mööda Valga maanteed, siis nüüd otsustasime veidi marsruuti muuta ja valisime tee läbi Viljandmaa, kus on palju huvitavaid vaatamisväärsusi. Seekord põikasime sisse Tarvastu linnusesse Mustla asula kõrval – seal on pildistatud ka enamus meie perest. Kuna ilmataat lumega lahke polnud, siis kahjuks õuetegevustega meelt väga lahutada ei saanud, kuid tänu mitmesugustele meisterdamist nõudvatele jõulukingitustele ja lõppematule filmivalikule saime ka toas toredalt tegutseda.”

Pereema Kati: „Jõulud kolme lapsega (Kirke 3, Karl 5 ja Kertu 7) on üsna kiired. Üritused võtavad oma osa. Aga eks annan oma parima, et kõik oleks tore. Meie traditsiooniks on see, et issi käib koos lastega metsas kuuske otsimas. Sellel aastal jäi veel kõige pisem koju, sest tema väga ei armasta metsas käia, jalad ka lühikesed ja metsaalune vesine. Kuuse ehime koos. Koos lastega koristame ka elamise natukene põhjalikumalt ära. 24ndal käib meil päkapikk aknal viimast korda ja möödunud jõululaupäeval tõi päkapikk lastele väikesed lego komplektid. Neid said lapsed hommikul pusida. Lõunaks tuleb alati vanaisa külla ja teeme väikese jõululõuna meie pool. Seejärel teevad kõik lapsed kerge uinaku, sest õhtu tuleb pikk. Võtame suuna vanaisa-vanaema juurde, kuhu kogunevad kõik kokku. Selle kuuse alla toob ka päkapikk jõulupakid. Käime saunas, toimub suur pidulik jõuluõhtusöök ning mõnus pakkide jagamine. Lastega avatakse kingipakke ja avastatakse mänguasjamaailma. Ehkki oleme kokku leppinud, et suured pakki ei saa, kaldub päkapikk meile prak-

Sander jõulust rõõmu tundmas. Foto: Annika Varusk

Tiina pere kollaaž. Fotod: Erakogu

tilist äratarbitavat kraami tooma. Jõulude ajal katsume võtta rahulikult ja teeme nii nagu jõuame. Suuri plaane ei tee. Vaatame mõnusaid multfilme koos lastega, joome teed, sööme piparkooke ja komme, katsume koos lastega rohkem mängida, piparkooke teha. Kui lund on, siis kindlasti ka kelgutada. Käime külas, võtame külalisi vastu. Peame ka pere keskel suurema piiga sünnipäeva. Seekord tegin

torti ning käisime koos Lumekuninganna II osa ehk Elsa ja Anna uusi seiklusi vaatamas. Piigad said jõuludeks Elsa filmi laulvad nukud. Aastavahetuse veetsime vana-vanemate juures. Ilutulestikku lapsed vaatama ei jõudnud, kuna lõunauinak ei tulnud kuidagi välja ja kell 23 nad enam ei jõudnud üleval olla. Eks siis said vanemad linna peale minna ning tuduvad lapsed jäid vanavanemate hoole alla.

Mõtteid ning soove uueks aastaks on palju, aga eks aeg näitab kui palju saab tehtud ja palju jääb tegemata. Ette ei julge väga kuulutada. Tuleb lihtsalt tegema hakata. Kindlasti on üks eesmärkidest leida rohkem aega lastele ja endale. Illusat alanud aastat kõigile!”

LISANNA ELM
avalike suhete spetsialist
786 8800, 5345 0975

Detsember 2019

10. detsembril toimunud valla- valitsuse istungil:

- Riigihanke “Toiduainete tarne Vastseliina Gümnaasiumile aastaks 2020” pakkumused tunnistati vastavaks, tunnistati edukaks pakkujad ning kvalifitseeriti edukad pakkujad.
- Algatati riigihanked “Võru valla 2020. a teehooldustööd” ning “Võru valla kruusateede ehitus 2020”, määrati hangete hankemenetlusviis, vastutav isik ja kinnitati hankekomisjonid ja -dokumendid.
- Kinnitati lihtsustatud korras hanke “Otselepingu sõlmimine Võru valla bussiliini nr 3 teenindamiseks” tulemused.
- Kinnitati Vastseliina garaažiboksi rendileandmise enampakkumise tulemused.
- Otsustati võõrandada tasuta otsustuskorras vallavara MTÜ-le Lasva Vabatahtlikud Päästjad.
- Otsustati sõlmida Kaitseliidu Võrumaa Malevaga tasuta kasutamise leping Vastseliina alevikus Tootmise tn 11 asuvale hoone osale ja anda Kaitseliidu Võrumaa Maleva Rõuge-Vastseliina Üsikkompaniile kasutusse ruumid alates 01.01.2020–31.12.2029.
- Vabastati isikuid nende taotluste alusel korraldatud jäätmeveost.
- Väljastati projekteerimistingimused Navi külas Metsasibula kinnistule hoone ja rajatise projekteerimiseks.
- Väljastati ehitusload Tagakülas Jaaska-Hindriko kinnistule päikeseelektrijaama rajamiseks, Palometsa külas Tähe kinnistule elamu püstitamiseks, Meeliku külas Vatsakese kinnistule puurkaevu rajamiseks, Kirumpää külas Uue-Tiigi kinnistule puurkaevu rajamiseks, Parksepa alevikus Kesk tn 9 kinnistule lasteaia ümberehitamiseks, Orava külas Solda tee 22 kinnistule mänguväljaku püstitamiseks, Sõmerpalu alevikus Nursi tee 29 kinnistule päikeseelektrijaama rajamiseks, Loosu külas Männi kinnistule puurkaevu rajamiseks, Puusepa külas Puusepa-Rätsepa kinnistule puurkaevu rajamiseks ja Kolepi külas Pärna kinnistule puurkaevu rajamiseks.
- Väljastati kasutusload Alakülä külas Männiksaare kinnistul asuvale abihoonale ja Lauda kinnistul asuvale robotlaudale ning Sõmerpalu alevikus Nursi tee 29 ja Nursi tee 30 kinnistutel asuvale septikule ning imbväljakule.
- Muudeti Võru Vallavalitsuse 12.11.2019 korraldust nr 676 “Kinnisasjaga liitmiseks sobiva maa erastamine”.

- Otsustati jagada Päka külas asuv Kivioro katastriüksus.
- Määrati katastriüksusele aadress ja sihtotstarve.
- Määrati Võru vallas asuvatele uutele bussipeatustele nimed.
- Võeti vastu korraldus maaos-tueesõigusega erastamiseks Tallikeste külas.
- Kinnitati hajaasustuse programmi 2019 aruanne ning arutati hajaasustuse programmi 2020. aasta ajakava.
- Otsustati rahuldada puuetega inimeste eluaseme füüsilise kohandamise toetuse taotlus.
- Määrati erakorralist toetust ja sotsiaaltoetust puudega lapse teraapiakulude kompenseerimiseks.
- Otsustati osaliselt rahastada valla eelarvest isiku hoolekandeteenust.
- Määrati isikule koduteenus.
- Eraldati sotsiaaleluruume.
- Kehtestati Kääpa Sotsiaalkeskuse kohamaks alates 01.01.2020.
- Muudeti Võru Vallavalitsus 03.09.2019 korraldust nr 467 “Väimela Terviskeskuse teenuste hindade kehtestamine”.
- Otsustati toetada väljaspool tähtaega laekunud huvihariduse toetamise taotlusi.
- Otsustati toetada Vastseliina Muusikakooli projekti “Igal lapsel oma pill”.
- Võeti vastu korraldus vallavanema puhkusele lubamiseks.
- Võeti vastu korraldus ebatöenäoliseks hinnatud nõuete hindamiseks lootusetus laekumiseks.
- Eraldati vahendeid reservfondist.
- Arutati Vastseliina aleviku jõuluvalgustuse paigaldamist, Parksepa alevikus Kesk tn paikneva bussiootepaviljoni asendamist, Väimela alevikus Põllu tee 4b hoone ühendamist ühiskanalisatsiooniga, noorsootöötajate pöördumist, MTÜ Navi Külaseltsi taotlust võrguettevõttega liitumise kulude katmiseks ning Võrumaa gümnaasistide talveballi toetamist.

11. detsembril toimunud vallavolikogu istungil:

- Muudeti Võru Vallavolikogu 13.02.2019 määrust nr 60 “Valla eelarvest toetuste maksmise kord”.
- Muudeti Võru Vallavolikogu 13.06.2018 määrust nr 39 “Võru Vallavalitsusele ülesannete delegimine”.
- Võeti vastu Võru valla aleviku- ja külavanema statuut.
- Tunnistati kehtetuks Lasva Vallavolikogu 17.04.2015 määrus nr 4 “Lasva valla munitsipaalkooli

2019. aasta viimane volikogu istung toimus 11. detsembril Kungla Seltsimajas. Foto: Lisanna Elm

pedagoogide töötasustamise alused”, Sõmerpalu Vallavolikogu 16.12.2010 määrus nr 27 “Sõmerpalu Põhikooli põhimäärus”, Sõmerpalu Vallavolikogu 29.04.2010 määrus nr 7 “Sõmerpalu vallavolikogu haridus-, kultuuri- ja spordikomisjoni põhimäärus”, Orava Vallavolikogu 30.04.2014 määrus nr 9 “Orava Kooli põhimäärus”, Orava Vallavolikogu 26.03.2014 määrus nr 6 “Koolitöötajate koosseisu kinnitamise kord” ja Vastseliina Vallavolikogu 30.05.2012 a määrus nr 10 “Vastseliina Muusikakooli põhimäärus”.

- Otsustati toetada eraüldhariduskoolis õppiva ja Võru valla sissekirjutusega õpilase õppekoha tegevuskulu kuni 92 euro ulatuses kalendrikuus. Otsustati toetada eraüldhariduskoolis käivaid õpilasi vajadusel õpilaskodu kulude katmisel summas kuni 200 eurot ühes kalendrikuus õpilase kohta (reaalselt kasutatud õpilaskodu teenuse eest) ning otsustati toetada eralasteaedu, kus õpib Võru valla sissekirjutusega laps kokkuleppelises summas (mitte rohkem kui on Võru valla poolt kinnitatud valla keskmine lasteaiaakoha arvestuslik maksumus).
- Otsustati kokkuleppeliselt teiste koolidega katta Orava Kooli puuduolev palgafond.
- Esimese lugemise läbis Võru esmatasandi tervisekeskuse projekt elluviimist puudutava ühise tegutsemise kokkulepe Võru linna ja teiste projekti osapooltega.
- Tutvuti Võru valla raamatukogude pöördumisega.

30. detsembril toimunud valla- valitsuse istungil:

- Väljastati projekteerimistingimused Möldri külas Popsi kinnistule saun-suvila püstitamise projekteerimiseks.

- Väljastati ehitusload Võrumõisa külas Võrumõisa tee 21 kinnistule puurkaevu rajamiseks ja Navi külas Vahtse-Luka kinnistule elamu laiendamiseks.
- Väljastati kasutusload Kose alevikus Vanaraua põik 11 kinnistul asuvale suvilale ja Orava külas Hints kinnistul asuvale septikule imbväljakuga.
- Väljastati arvamus Varese liivakarjääri mäeeraldise kae-vandamisloa muutmise taotluse ja otsuse eelnõude kohta.
- Algatati riigihange “Remonttööd ja invakohandused Võru valla koolides”.
- Kinnitati bussiootepaviljonide soetamise hanketulemused ning Kooli tee 4-10 siseelektritööde hinnapakumine.
- Otsustati vabastada isikud nende taotluste alusel korraldatud jäätmeveost.
- Võeti vastu korraldus maaos-tueesõigusega erastamiseks Hanikase külas.
- Otsustati anda nõusolek Võrumõisa külas Mustjärve tee 2, 4, 16; Mustjärve põik 5 ja 7 ning Kose alevikus Karjääri tn 40 maaüksustega piirneva ribakujulise maatüki liitmiseks ja erastamiseks.
- Otsustati jagada Holsta külas asuv Metsa katastriüksus, Jantra külas asuv Jantra katastriüksus ja Ortuma külas asuv Udrase katastriüksus.
- Määrati Võru vallas asuvatele katastriüksustele maa maksustamishinnad.
- Määrati Kapera külas asuva Kapera kaupluse katastriüksuse uueks lähiaadressiks Vahtramäe.
- Otsustati seada isiklik kasutusõigus Elektrilevi OÜ kasuks Kääpa külas asuvale Laululava tee 2a kinnistule ja Vana-Nursi külas asuvale Vana-Nursi põik kinnistule.

- Määrati erakorralisi toetusi ja sotsiaaltoetusi puudega lapse transportikulude kompenseerimiseks.
- Otsustati osaliselt rahastada isiku hoolekandeteenust valla eelarvest.
- Määrati nõustamisteenus raske puudega lapsele.
- Pikendati sotsiaaleluruumi üürilepingut.
- Kinnitati Parksepa lasteaia põhimäärus.
- Kinnitati õpilaskoha tegevuskulu ja koolieelse lasteasutuse tegevuskulu arvestuslikud maksumused.
- Kehtestati uued õppetasud Vastseliina Muusikakoolis alates 01.09.2020.
- Otsustati toetada tähtaja välisel laekunud MTÜ-de ja lastevanemate huvihariduse toetuse taotlusi.
- Otsustati jätta Jäneselaane OÜ ehitusloa taotlus läbivaatamata ning tunnistati kehtetuks Võru Vallavalitsuse 12.12.2017 korraldus nr 569 “Ehitusloa väljastamine”.
- Anti volitused planeeringuspetsialistile ehitusregistris menetluste läbiviimiseks.
- Võeti vastu Võru valla kalmistute registri põhimäärus.
- Arutati Parksepa Keskkooli taotlust kooli juubeli tähistamiseks, Kääpa Põhikooli märgukirja rahvaraamatukogu paigutamiseks kooliruumidesse, Võru Toidupanga taotlust tegevuskulude toetamiseks ning Võru maakondlike ühistevõrgustite rahastustes osalemist.

INGA LEELANSS
vallasekretär
782 1365, 5692 0660

LISANNA ELM
avalike suhete spetsialist
786 8800, 5345 0975

Ootame ettepanekuid

Võru Vallavalitsus ootab ettepanekuid tunnustamiseks eesmärgiga väärtustada üksikisikuid ja organisatsioone, kes oma tegevusega on oluliselt aidanud kaasa valla arengule. Tunnustused ja autasud antakse üle Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamisel.

Tunnustamise liigid on:

- Võru valla aukodanik;
- Võru valla aasta tegu/tegija;
- Võru valla aasta kultuurielu edendaja;
- Võru valla aasta hariduselu edendaja;
- Võru valla aasta sportlane;

- Võru valla aasta külaelu edendaja;
- Võru valla aasta noorsootöö edendaja;
- Võru valla ettevõtja tiitel;
- Võru valla tulevikulootus.

Tunnustamiseks võib esitada Võru valla füüsilisi ja juriidilisi isikuid tulemusliku töö eest kõigilt elualadelt või isikuid väljastpoolt valda, kelle tegevus on seotud Võru valla

elu edendamisega. Kandidaadi tunnustamise ettepanekus märgitakse: 1. kandidaadi ees- ja perekonnanimi ja kontaktandmed; 2. taotletav tunnustus; 3. kandidaadi tegevuse lühitutvustus; 4. ettepaneku esitaja ees- ja perekonnanimi ja kontaktandmed.

Ettepanekud tuleb esitada vallavalitsusele hiljemalt 13. jaanuariks

2020 vald@voruvald.ee või saata/ tuua Võrumõisa tee 4a, Võru, märgusõna „Tunnustamine“.

MAARIKA ROSENBERG
kultuurispetsialist
786 8805, 516 5751

VÕRU VALD

Erivajadusega laste uus abi-süsteem on hästi tööle hakanud

Novembri lõpus kohtusid sotsiaalkindlustusametis kohalike omavalitsuste esindajad ning sotsiaal- tervishoiu ja hariduse valdkonna partnerid, kes osalevad projektis, millega tagatakse erivajadusega lapsele kiirem abi. Uues mudelis pole dubleerivad hindamisi. Last hindab ühe asutuse spetsialist, kes arutab lapse vajadused teiste valdkondade spetsialistidega otse läbi.

Kohtumisel tegid projekti vedajad ülevaate, kuidas neil vahepeal läinud on, ning arutasid, milliste rõõmude ja muredega on nad pörkunud. Kõik mõnsid, et lapsed on tõepoolest rutem abi saanud. Projekti raames töötavad omavalitsused hetkel umbes 60 perega. „**Tavaliselt seisnevad laste mured selles, et nad vajavad mitme valdkonna tuge. Näiteks on neil käitumis-, tähelepanu- ja kesken-dumiskeskused. Sellisel juhul vajab psühholoogilist tuge nii laps kui ka pere, et oma emotsioonidega**

toime tulla. Need raskused takistavad lapsel omakorda õppetöös osaleda ning tulla toime eakohaste igapäevatoimingutega,“ rääkis sotsiaalkindlustusameti erihooletajade talituse juhataja Helen Tähtvere.

Spetsialistide ühised pingutused

Osalejad jagasid muljeid, kuidas on nad uues mudelis korraldanud laste abivajaduste hindamist. Tavaliselt algab töö sellest, et koos lastekaitsetöötajaga vaadatakse läbi kõik dokumendid. Seejärel kohtutakse perega eraldi, misjärel pannakse omavalitsuses paika edasine tegevuskava. Evi Vilgats MTÜst Papaver, kes on nii Kuusalu kui ka Haapsalu partner, sõnas, et teenusmudeli suurim väärtus on sisulised arutelud spetsialistide vahel. Angela Aljas sealt samast lisas, et uue mudeliga hoiavad nad rehabilitatsiooniplaani koostamiselt aega kokku: „**See aga ei**

tähenda, et me läheksime vähem süvitsi või muudaksime töö perega pinnapealsemaks. Saame hoopis alustada tööd kliendiga varem ja säästame bürokraatiat.“

Murekohana töid osalejad esile kohustuse täita palju dokumente, sest pilootprojekti süsteemid ja vormid ei ühildu alati kõige paremini. Leiti, et seda võiks lihtsustada ja ühtsustada. Keeruliseks peeti ka spetsialistide võrgustiku hoidmist ja aegade kooskõlastamist. Seepeale jagas Aljas positiivset kogemust, kus spetsialistid on terve poolaasta peale planeerinud igasse nädalasse konkreetsed päevad, mil tegelevad hindamisega: „Nii on lihtsam leida aega ka ühisteks ümarlaudadeks või hindamisteks, sest meil on välja pakkuda konkreetsed päevad.“

ALICE JUURIK
sotsiaalkindlustusameti erihooletajade talituse arendusspetsialist

KIK kuulutas välja elektriliste sõidukite ostutoetuse taotlusvooru

Alates 18. detsembrist avas Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK) täiselektriliste sõidukite ostutoetuse taotlusvooru. Toetuse summa ühe sõiduki kohta on 5000 eurot ning elektrisõiduki hind võib olla kuni 50 000 eurot käibemaksuta. Taotlusi saab sisestada varem, kuid nende esitamine algab 17. jaanuaril kell 9.

Keskkonnaminister Rene Koka sõnul soovib riik selle toetusega propageerida keskkonnasõbralikumaid sõidukeid. „**Elektriautod on hetkel keskkonnasõbralikum alternatiiv bensiini- ja diiselauto- todele. Mida rohkem hakkame kasutama elektriautosid, seda enam vähenevad õhusaasteainete heitkogused,**“ märkis minister. „**Oleme toetuse aspektid koos keskkonnaministeeriumiga põhjalikult läbi töötanud, arvestanud huvigruppide tagasisidet ning teinud parima, et jõuda tasakaalukate ja heade tingimusteni. Loodame, et juba õige varsti võime Eesti teedel kohata uusi keskkonnasõbralikke sõidukeid,**“ selgitas KIKi juhataja Andrus Treier. „**Taotlema ootame eelkõige just suurema transpordivajadusega kasutajaid, kelle sõidukite läbisõit on suur ja enamik sõitudest tehakse linnades,**“ lisas ta. Taotlejateks võivad olla Eesti e-äriregistris registreeritud ettevõtjad ja Eesti isikukoodi omavad füüsilised isikud.

Peamised tingimused:

- Toetame uute täiselektriliste M1 ja N1 kategooria sõidukite ostu.
- Toetuse summa sõiduki kohta

on 5000 eurot. Elektrisõiduki hind võib olla kuni 50 000 eurot käibemaksuta.

- Elektrisõidukiga tuleb nelja aasta jooksul läbida vähemalt 80 000 kilomeetrit ning sellest vähemalt 80% Eestis. Ostutoetust saanud sõiduki omanik on kohustatud nelja aasta jooksul andma KIKile infot läbitud kilomeetrite kohta. Selleks paigaldatakse kas toetuse saaja nõusolekul sõidukile meeriik või edastab isik kord aastas KIKile läbitud kilomeetrite summa.
- Elektrisõiduki esimese 80 000 kilomeetri läbimiseks kulutatud energiakulu ulatuses tuleb tarbida taastuvenergiat.
- Maksimaalselt toetatakse 15 sõiduki ostmist ühe ettevõtjast taotleja kohta ning ühe sõiduki ostmist füüsilisest isikust taotleja kohta. Erasisikutele makstavast toetusest peab KIK tulumaksuseaduse kohaselt kinni tulumaksu.
- Elektrisõiduk tuleb kindlustada kaskokindlustusega kuni läbisõidunõude täitmiseni.
- Toetuse saamiseks tuleb elektrisõiduk soetada Autode Müügi- ja Teenindustevõtete Eesti Liidu (AMTEL) poolt tunnustatud automüüjalt. Kui toetuse saaja ei soovi autot soetada AMTELi tunnustatud automüüjate nimekirjas olevalt automüüjalt on lubatud auto soetada ka Euroopa majanduspiirkonna riigist või Šveitsist elektriauto valmistajalt, ametlikult esindajalt või valmistaja või ametliku esindaja poolt tunnustatud edasimüüjalt. Sel juhul tuleb toetuse saajal esitada KIKile dokumendid, mis kinnitavad

automüüja vastavust kehtestatud nõuetele.

- Taotluse juurde tuleb esitada auto müügipakkumus, kuid võib esitada ka auto ostu-müügilepingu. Oluline on silmas pidada, et auto ostu-müügilepingut ei võinud sõlmida varem kui määruse jõustumise kuupäeval, milleks oli 16. detsember 2019.
- Taotlusi sai E-toetuse keskkonnas sisestada 18. detsembrist. Taotluste esitamine algab 17. jaanuaril 2020 kell 9 ning kestab kuni 600 000-eurose esimese vooru eelarve täitmiseni. Kogu meetme maht on 1,2 miljonit eurot. 30-päevane vahe vooru väljakuulutamise ja taotluste esitamise vahel on tingitud sellest, et taotlejatel jääks aega oma soovid ja võimalused rahulikult läbi mõelda ja taotlused ettevalmistatult sisestada. Taotluseid menetletakse pärast 17. jaanuarit nende esitamise järjekorras ning see võtab aega maksimaalselt 70 päeva.

Täpsema info taotlusvooru tingimuste kohta leiab koos korduma kippuvate küsimustega KIKi kodulehelt või saab küsida projektikoordinaator Aive Haavelilt (aive.haavel@kik.ee, 627 4318).

Toetust antakse Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemis-süsteemi enampakkumistuludest ning toetusmeetme töötas välja Keskkonnaministeerium.

KATI RAUDSAAR
KIKi kommunikatsioonispetsialist

Eelkool 2020. aastal

Meie valla koolid ootavad neid lapsi, kes alustavad oma kooliteed 1. septembril 2020, eelkooli. **Eriti oodatud on kodused lapsed.** Koolides toimuvad eelkoolid järgnevalt:

Kääpa Põhikoolis toimub eelkool 3., 10., 17., 24., 31. märtsil kell 10.30–11.10.

Osula Põhikoolis on eelkooli laste ja nende vanemate esimene kohtumine 8. jaanuaril kell 8.30. Edaspidi toimuvad eelkooli õppepäevad kolmapäeviti kell 8.10–10.45.

Puiga Põhikoolis alustab eelkool 7. veebruaril kell 13 aabitsapeoga. Edaspidi saavad lapsed õpetajaga kokku 11., 18. veebruaril, 3. ja 10. märtsil kell 13.

Orava Koolis töötab eelkool alates 6. novembrist igal kolmapäeval kell 9.50.

Parksepa Keskkool ootab koolieelikute vanemaid infotundi 12. veebruaril kell 17. Eelkoolitunnid toimuvad 18. märtsil ja 15. aprillil kell 13.20–15.00.

Vastseliina Gümnaasiumis on 27. aprillil kell 17 infopäev eelkooli lastevanematele, lastele on planeeritud ühistegevused.

ÜLLE TILLMANN
haridusspetsialist
525 9707

AS Võru Vesi aktsionärid allkirjastasid uue lepingu

AS Võru Vesi neli aktsionäri Võru linn, Antsla vald, Kanepi vald ja Võru vald allkirjastasid 17.12.2019 uue aktsionäride lepingu.

Käesoleva ajani oli jõus 2004. aastal sõlmitud Võru linna, Antsla valla ja AS Võru Vesi vaheline aktsionäride leping, mis reguleeris aktsionäride omavahelisi suhteid, Ühtekuuluvusfondi projektide elluviimisega seotud küsimusi ning käsitles ettevõtte põhikirjalisi ettepanekuid, vajaliku infrastruktuuri võõrandamist aktsiaseltsile ja teenuste osutamise tingimusi.

Tänaseks on senini kehtinud lepingus paljud punktid ellu viidud ning on tekkinud vajadus lepingut uuendada.

Uus leping reguleerib detailsemalt aktsionäride vahelisi suhteid, mida pole reguleeritud seaduste, aktsiaseltsi põhikirja või muude õigusaktide ja dokumentidega.

Leping sätestab erinevate omavalitsuste territooriumil opereeritava taristu tulude ja kulude eraldi arvestust, investeerimisprojektide

omafinantseerimist ja teenuste hindade ühtlustamise küsimusi.

Samuti on aktsionärid kokku leppinud, et aktsionäridele ei maksta dividende kuni 2038. aasta lõpuni – teenitud kasum investeeritakse tagasi ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni taristusse.

Aktsionärid on kokku leppinud, et aktsiaseltsi eesmärgiks investeringute tegemisel on Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavas kirjeldatud investeeringute elluviimine vastavalt aktsiaseltsi võimekusele. Võimalusel taotle-takse investeeringute tegemiseks projektide rahastamist erinevatest üksustest või fondidest.

Aktsiaselts investeerib reeglina iga tegevuspiirkonna tegevuskasumi tagasi sellesse piirkonda, et tagada piirkonna areng vastavalt piirkonna majandustulemustele.

AS Võru Vesi opereerib viies omavalitsuses Võru ja Põlva maakonnas kokku 51 piirkonnas.

AS VÕRU VESI

Vasakult: Aavo Hummal, Toomas Sarapuu, Kalmer Puusepp, Piret Rammul, Avo Kirsbaum ja Juri Gotmans. Foto: AS Võru Vesi

Viisadest

Venemaa konsulaarteenistused on muutunud väga tõrksateks ning ei täida juba viimase kahe aasta jooksul Kagu-Eesti kultuuriviisade taotluste puhul EL ja VF vahelise viisalihtsustuslepingu põhimõtteid ning tingimusi. Hoolimata Eesti vastutulekutest VF nõudmistele (pikad ajakavad, kollektiivide värskendatud liikmete nimekirjad, lisakutsed, kontserdite materjalid jne) ei väljastatud eelmise aasta lõpukuudel ühelegi kultuurigrupi viisataotlejale enam viisat. Erinevalt varasemast ei väljastata juba peaaegu aasta jooksul ka hauptlatside külastajatele mitmekordseid viisasid, vaid ainult ühekordseid. Vastavasisulisele EV Välisministeeriumi ametlikule noodile 8. märtsist 2019 ei ole vastust Moskvast saadud. Viisakoordinaatori kaudu ei võeta menetlusse enam haridusasutuste, muuseumide, spordiklubide ega omavalitsuste viisataotlejaid. Hoolimata eelmise aasta kevade erikokkuleppes rakendatakse hauptlatside külastajatele vene laste poolt nüüd igakordselt täiel määral Vene Viisakeskuse teenust (21 eurot). Viisakoordinaator loodab EV Välisministeeriumi

aktiivsele kaasabile ning olukorra normaliseerumisele jaanuari teises pooles. Järgmise viisakutse tarvis nimekirja koostamine toimub tavapäraselt aprillis-mais. Nimekirja loodame saada kinnitatud sügiseks 2020.

Enne viisa vormistustootluste esitamist tuleb praeguse korra kohaselt maksta Vene Viisakeskuse teenustasu jaoks 11 (hauptlatside külastajate 21) eurot inimese kohta (pangaülekanne Sihtasutus Võrumaa Arenduskeskus arvelduskontole EE561010220275773220, selgituses ära tuua - kelle eest makstud). Eelnevalt palun kontrollida viisakoordinaatorilt hetke seis.

2020. aasta I pooles vastuvõtt:

- **Orava raamatukogus** – 21. jaanuar; 4. ja 18. veebruar; 3. ja 17. märts; 7. ja 21. aprill; 5. ja 19. mai; 2. ja 16. juuni; kell 11.00.
- **Võru Riigimajas** – 22. jaanuar; 5. ja 19. veebruar; 4. ja 18. märts; 8. ja 22. aprill; 6. ja 20. mai; 3. ja 17. juuni; kell 08.00.
- **Vastselliina rahvamajas** – 22. jaanuar; 5. ja 19. veebruar; 4. ja 18. märts; 8. ja 22. aprill; 6. ja 20. mai; 3. ja 17. juuni; kell 14.00.

ANDY KARJUS

Kagu-Eesti viisakoordinaator

511 0611

viisakoordinaator@gmail.com

Orava noorte Playback show

Orava kultuurimaja saal täitus 29. novembri õhtul ligikaudu 140 inimesega – toimus noorte korraldatud traditsiooniline Playback show. Ürituse eesmärk oli leida endale meelepärane staar või bänd, keda jälgendada ning seeläbi saada lavakogemust, esinemisjulgust.

Üritusel osales erinevas vanuses noori nii Võru- kui Põlvamaalt. Etteasteid oli seekord kümme, mida žürii poolt hinnati kahes kategoorias: nooremad esinejad (1.-4. kl) ja vanemad. Viieliikmeline žürii koosnes erinevate noortekeskuste esindajatest. Esikoha nooremas vanusegrupis võitsid Kose noortekeskuse noored Katy Perry looga „Hot N' Cold“ ja vanema vanusegrupi esikoht läks Meremäe noortele, kes esitasid erinevate lugude remix'i. Publikul oli samuti võimalus valida oma lemmik ja selleks osutusid Orava kooli 5.-6. klassi noored, esitades vene ansambli Neuromonakh Feofan looga „Pritohtats“. Esikoha saajad said auhinnaks Värska Spaa külastuse, teise ja kolmanda koha omanikud Põlva Coop buff'i ja kommikoti. Kõik esinejad said säravate esituste eest tänukirja.

Vasakult: Kairiin, Annabel, Karl, Tenely, ees Mirko. Foto: Liina Loosaar

Aasta oli kohe lõppemas ja seega otsustasid Võru valla noorsootöötajad pöörata pilgud möödunudle ning tänada oma tublisid ja säravaid noori, kes just sel aastal eriti silma paistsid. Hea meel on tõdeda, et selliseid noori meil Võru vallas jagub. Noorsootöötajad jagasid tänusõnu koos vahva tiitellindi ja kommikarbiga.

Pidu jätkus diskoga, fuajees oli üles seatud fotoboks, kus kõigil oli võimalus teha erinevate rekvisiiti-

dega vahvaid pilte, mida sai kohe paberikandjal kaasa võtta. Suur tänu osalejatele, kaasaelajatele ja abilistele. Suur-suur tänu teile, Joosep Kurm ja Sander Lepla, õhtu läbiviimise, helitehnika ning valgustuse eest. Eriline tänu peakorraldajatele – Annabel Abel ja Kairiin Koddala Orava noortekeskusest. Üritust toetasid Värska Veekeskus ja Coop Põlva.

LIINA LOOSAAR

Orava kultuuri- ja noorsootöötaja

Parksepa Keskkooli õpilased Ventspilsis IT võistlusel

Ventspils IT Challenge on Ventspils Digikeskuse ja linna korraldatud võistlus, kus Läti, Leedu, Eesti ja Soome õpilased saavad proovile panna oma võimeid tehnoloogiliste oskuste loova rakendamise alal. Sel aastal toimus võistlus neljandat korda. Kui esimesel aastal oli võistlus ainult Läti koolidele, siis juba järgmised on Balti riikide õpilastele suunatud. Viimasel aastal olid võistlema kutsutud ka Soome õpilased. Nagu on suurenenud võistlevate riikide arv, on suurenenud ka osavõtivate meeskondade hulk.

Konkurss toimub kahes voorus. Sel aastal oli kaugvoor 2. septembrist kuni 11. oktoobrini, kus õpilased pidid lahendama vastavalt vanuserühmale erinevaid ülesandeid, mille olid korraldajad välja töötanud koos IT-valdkonna spetsialistidega. Iga vanuserühma 18 parimat võistkonda kutsuti novembri keskel Ventspilsis finaaloору, kus õpilastest ja õpetajatest koosnevad võistkonnad osalesid 12000 euro suuruse auhinnafondi nimel.

Selle aasta kaugvooru ülesanded olid järgmised:

- B vanuserühm pidi välja pakuma idee, kuidas digitaliseerida ja huvitavalt kujundada nelinurga ümbermõõtu ja pindala arvutamist puudutavat õppematerjali.
- C vanuserühm pidi välja töötama mobiiliaplikatsiooni, mis võimaldaks kavandada mitmesuguseid klassiüritusi, jagada ülesandeid ning aidata kaasa klassi ühtekuuluvustunde tõstmisele.
- D vanuserühm pidi välja mõtlema huvitava nüüdisaegse reaalselt töötava arvutimängu.

Allikas: www.ventspilsitc.com.

Parksepa Keskkooli õpilased Rasmus Runtal, Karinee Kungus ja Brent Piigli kuulusid C vanuserühma ja esitasid oma nägemuse mobiilirakendusest.

Sellel aastal osales võistlusel 221 erinevat haridusasutust 533 võistkonnaga: 370 Lätist, 76 Leedust, 52 Eestist ja 15 Soomest. Finalistide hulgas oli neli Eesti kooli: Peetri Lasteaed-Põhikool, Estonian Busi-

ness School, Viljandi Gümnaasium ja Parksepa Keskkoool.

IT-võistluse finaaloору toimus Ventspilsis 13.-15. novembril

Kolm päeva Ventspilsis olid täis huvitavaid tegevusi. Esimese päeva õhtul oli kõikidele külalistele vastuvõtt ja kohtumisõhtu Liivi ordu lossis, kus toimusid tutvumismängud õpetajatele ja õpilastele. Teine päev oli tõine. Pärast hommikusööki läksid õpetajad Ventspilsis Noortemajja loengusse ja õpilased finaaloору konkursiülesandeid lahendama. Õpilastel oli kolm ülesannet, mis tulid esitada ette antud kellaajaks inglise keeles. Kõik ülesanded olid seotud kodus valminud mobiilirakendusega. Esimeseks ülesandeks oli koostada infograafika, kus tuli tutvustada oma mobiilirakendust, sõnastada eesmärgid ja ülesanded ning võrrelda oma toodet konkurentidega. Teiseks ülesandeks oli luua reklaam või animaklipp, mis pidi sisaldama tooteinformatsiooni ja olema huvitav ning pilkupüüdev. Kolmandaks

Triinu Grossmann noori juhendamas. Fotod: Erakogu

ülesandeks oli luua mobiiliäpi prototüübi veebileht, kus pidi olema välja toodud oluline info ja kirjeldatud olemasolevaid rakendusi.

Teine päev lõppes Ventspilsis Loovusmajas, kus sai mängida laua- ja arvutimänge, tegeleda robotikaga, õhtujuhi juhtimisel osaleda erinevates tegevustes ja tantsida ansambli saatel. Oli tõeliselt tegevus- ja elamusterohke õhtu, et kui kell 22 oli aeg hotelli naasta, siis tundus, et polegi veel väsinud.

Kolmas ja ühtasi ka viimane päev Ventspilsis algas linnaekskursiooniga. Tutvusime uue kontserdimajaga ja selle nutilahendustega. 600-kohalises kontserdimajas asub akustiline orel ja hiiglaslik kontsertklaver, millel on kuni 5 m pikkused keeled ning mille mängimiseks on vaja ronida kõrgele spetsiaalsele poodiumile. Käisime ka kuppelkinos, kus vaatasime filmi looduskatastroofidest. Edasi järgnes teadusteater Loovusmajas ja Kurzeme Demokeskuse külas-

tus. Huvitavat vaatamist jätkus kokku tervelt neljaks tunniks. Linnaekskursioon lõppes Ventspilsis reisisadamas, kus toimus võistluse lõputseremoonia. Nagu ikka, peeti kõnesid ja jagati auhindasid. Iga vanuserühma finalistid said tänukirja ja esimesed kolm kohta ka rahalise preemia.

Sellel aastal läks Eestile ainult üks rahaline preemia. Nimelt sai Peetri Lasteaed-põhikooli B vanuserühm 3. koha. Suur tänu Eestipoolsetele kohtunikele Triinu Grossmannile, Jaana Kõvatule ja Riin Saadjärvele, kes oli võistlusel õpilastele toeks. Lisaks tänan võistlusel olnud õpilasi Rasmus Runtalit, Karinee Kungust ja Brent Piiglit, ilma kelle pealehakkamiseta poleks saanud võimalikuks sellel üritusel osalemine. Eriline tänu Ingo Asile, kes oma vabast ajast ja heast tahtest oli nõus meid Ventsipilsis ja tagasi transportima.

ENE KÄRG

Parksepa Keskkooli

klassi- ja arvutiõpetuse õpetaja

Noortega Ventspilsis.

Mitte paksud, vaid suure kondiga

Osula Põhikooli liikumist ja tervislikku toitumist soodustava projekti "Ma ei ole paks, mul on suured kondid" raames toimus tõeliselt tegus päev Osula kooliperele! Juba teisel tunni ajal koguneti võimlasse, et lõpetada koolis liikumisele ja tervislikule toitumisele suunatud projekt, mis oli saanud rahastuse välkprojektide konkursil Ideeviit. Projekti kirjutasid Maia Serv 8. klassist ja Maibel Kipasto 9. klassist.

Hommik algas õpetaja Viia Halleri hariva esitlusega energijookide mõjust ning kahjulikkusest noorele kasvavale organismile, mis loodetavasti nii mõnegi kuulaja mõtlema pani. Peale seda algas oodatud salatite töötuba, millele oli klassides eelnenud retsepti koostamine ja ülesannete jagamine – kes tegi salatit, kes kujundas oma salatiresepti reklaamplakati. Sagimist oli palju ja õpilased olid eesseisvast elevil. Kui salatid tehtud, kuulati toitumisharjastaja Erik Orgu mõtteid tervislikust ja tasakaalustatud toitumisest. Õpilased said esitada Erik Orgule jooksvalt toitumisalaseid küsimusi. Seejärel algas salatite maitsmine

ja hindamine. Kõik salatid nägid tõeliselt isuäratavad välja ja maitseid väga hästi. Meie, kes me olime kutsutud neid hindama, pidime tunnistama, et otsust oli väga raske teha, sest kõik klassid olid andnud endast parima. Hindamiskogusse kuulusid: Osula Põhikooli igast klassist üks esindaja, Christiana Vaher Võru Noortekeskusest, Helje Võõras Sõmerpalu Noortekeskusest ning Erik Orgu. Christiana Vaher osales selles projektis ka noorte mentorina, ta toetas ja juhendas projektimeeskonda. Kõige maitsevamaks valiti 8. klassi arbuusi-fetajuustu-rukola salat. See salat oli pilkupüüdev ja pelgalt peale vaadates pani süljenäärmed tööle. Salat oli valmistatud poolikusse arbuusikoore sisse ja äärtest kaunistatud rukolaga. Välimus oli muljetavaldav, kuid maitse oli veel parem.

Iga klass sai kingituseks istepalli, et kordamööda õiget istumisasendit harjutada. Tänašime külalisi, korraldajaid, seejärel koristasime ning õpilased said suududa tundidesse.

HELJE VÕÕRAS
Sõmerpalu Noortekeskus

Projektijuhid Maibel ja Maia.

Salatid. Fotod: Osula Põhikool

Liitu vanemlusprogram- miga "Imelised aastad"

Tarkvanem.ee tutvustab vanemlusprogrammi "Imelised aastad" järgmiselt. Laste kasvatamisel võib tekkida olukordi, millega on keeruline hakkama saada. Antud programm sobib vanematele, kes vajavad tuge ja soovivad õppida, kuidas laste kasvatamisega paremini toime tulla. Ameerika kliinilise psühholoogi professor Carolyn Webster-Strattoni loodud tõendus põhise programmi positiivne mõju vanematele ja lastele on teaduslikult tõestatud.

Programm sobib 2–8-aastaste laste vanematele:

- kes soovivad saada vastuseid lapse kasvatamisel tekkinud küsimustele ja õppida, kuidas paremini toime tulla;
- kelle lastel on esmased käitumisprobleemid, nt kohatine agressiivne käitumine, hüperaktiivsuse ilmingud, hajutatud tähelepanuvõime, valetamine, sõnakuulmatus jne.

Oodatud on nii lapsevanemad kui vanavanemad ja teised last kas-

vatavad täiskasvanud. **Koolitusel õpitakse:**

- kuidas kehtestada tõhusalt piire ja reegleid;
- kuidas last julgustada ja tunnustada;
- kuidas õpetada last tugevate tunnetega toime tulema;
- kuidas arendada last mängu abil;
- kuidas lahendada konflikte;
- kuidas tulla toime stressiga.

Koolitusi korraldab Tervise Arengu Instituut koostöös kohalike omavalitsustega. **Võru vallas toimub 2020. aasta I pooles programm Sõmerpalus ning II pooles Parksepas. Kõik huvilised on oodatud esimesele kohtumisele Sõmerpalu Lasteaeda Lepatriinu 14.01.2020 kell 17.30.** Koolitajad Iiris Tagen (iiris.irs@gmail.com, 529 1085) ja Katrin Kadastik (katrin.kadastik@mail.ee, 5333 9414). Kohapeale on organiseeritud lastehoid ja pakutakse ka kerget einet.

RIINA MANDEL
lastekaitsespetsialist
518 7491

Loosi Kandi Seltsi projektidest 2019

2019. aasta on Loosi Kandi Seltsile olnud toimekas ja põnev. Koos on palju ära tehtud.

Aasta esimeses pooles paigaldati seltsi tegelustuppa elekter ja valgustid („Elekter Loosi Kandi Seltsi tegelustuppa“) ning aasta teises pooles autonoomne tuletõrjevalvesüsteem ja ruumi kütmiseks õhksoojuspump („Loosi kandi seltsiruum soojaks ja turvaliseks“). Kõiki neid tegevusi toetasid Kohaliku omaalgatuse programm ja Võru Vallavalitsus.

Väga suure panuse tegelustoa korda tegemisse andsid ka Loosi kandi seltsi liikmed Heili Kaupo oma perega, Liis Lõhmus ja Liina Pungits. Lisaks toetas Võru vallavalitsus ka mõisaparki uute välilaudade paigaldamist ja Mäe-Kööküla uue bussiootekoja

valmistamist. Ka ürituste poolt oli aasta tegus. Siiri Mägi ettevõtmisel seati Loosi kandi seltsisaali seintele üles vanu aegu ja inimesi meenutav tore Agu Ruusi fotonäitus „Vana Loosi. Inimesed“.

2019. aastal viidi ellu kohaliku omaalgatuse programmist toetuse saanud projektid „Loosi kandi traditsioonid“ ja „Loosi kandi peod ja rõivad“. Priit Mägi eestvedamisel toimus EV101 üritus ning Viive Tomsoni eestvedamisel naljakuu kohviõhtu, emadepäev, jaanipäev ja isadepäeva pidu. Üritustel astus üles ka Loosi näitering, mida juhendab Kaie Kirch. Meelis Liivaoja eestvedamisel muutusid Loosi kandi seltsi ruumid värviküllaseks ja vahvaks jõulumaaks ning külalised said osa jõuluetendusest „Jõulud maal“. Lisaks üritustele alustasid aasta teises pooles 10

naist rahvarõivaste (eelkõige Vastseliina kihelkonna) valmistamist ning see tegevus jätkub ka 2020. aastal. Rahvarõivaste valmistamist toetas ka Kultuurkapital.

Loosi kant on mõnusalt tegus ja loominguline. Kõik, kes soovivad seltsi tegemistega kursis olla, liituge meiega Facebookis Loosi Kandi Selts. Samuti ootame uusi liikmeid, et Loosi kandi seltsielu veelgi elavdada. Huvi korral võtke meiega ühendust e-posti teel viivea@hot.ee.

Tänu Loosi Kandi Seltsi liikmetele ja Loosi kandi rahvale koostöömetamise eest ning tegusat ja rõõmuküllast uut aastat meile kõigile!

LOOSI KANDI SELTS

Jõulumaa Loosis. Foto: Loosi Kandi Selts

Möödunud aasta Vana-Vastseliina külaseltsis

Uuele katusele viimane lihv. Foto: Keiu Einla

Möödanunud 2019. aasta tõi väikesele Vana-Vastseliina Külaseltsile rõõmsa uudise. Kevadel saime lõpuks Kohaliku Omaalgatuse Programmist jaatava vastuse oma armsa maja katuse projektile. Kõik möödasõitjad olid kindlasti märganud, et tuul ja torm olid meie maja katust juba kaua räsinud: eterniiti oli juba alla kukkunud ja maja korstengi oli väga väsinud olekuga.

Kõigile turistidele Võrumaal oleme suvel tuttavad SA Vastseliina Piiskopilinnuse sepikojast või käsitööpoest. Seitse ilusat suve sisustasime hoole ja armastusega seda sepikoda oma tehtud käsitööga ja tegime tihedat koostööd toredate linnuserahvaga. Sellel suvel tegime pausi ja keskendusime projektile.

Suve kõige palavamal päeval olime jõudnud ettevalmistustega niikaugele, et saime alustada vana katuse eemaldamisega. Töö oli kuum ilma

tõttu väga raske ja töömahukas, aga ka avastamisrohke ja huvitav. Korstent pidime lammutama rohkem, kui olime esialgu arvestanud. Uue katuse panemine läks juba rõõmsamalt ja ilmataat soosis meid ka rohkem. Septembri alguseks sai ka korsten valmis ning saime kutsuda korstnapühkija, kes kõik üle vaatas ja sobivaks tunnistas ning nüüd võime rõõmsalt talvele vastu minna. Mõned väiksemad tööd jäid sügisesse.

Juba vedasime kangastelgedele uue lõime ja kangakudumine võis alata. Esimesed vaibadki on juba kootud ja ka uue omaniku leidnud.

Täname Võru Vallavalitsust ja kõiki töömehi, kes meid selle projekti juures jõu ja nõuga aitasid. Jaanuari alguses ootasime kõiki külaelanikke ja huvilisi kohvi jooma ja juttu ajama ning uute oludega tutvuma. Ootame kõiki külla!

KEIU EINLA

MTÜ Orava Jahtkond ja Orava noortekeskus korraldasid perepäeva metsas

Perepäeva ühispilt. Fotod: Erakogu

Pühapäeval, 15. detsembril toimus Orava jahipiirkonnas loodusa ja jahindusteemaline perepäev metsas. Hommikul kella 10ks kogunesid Orava jahimehed ja Orava noortekeskuse lapsed ning nende vanemad jahimaja juurde. Perepäeva eesmärgiks oli tutvustada lastele metsaasukaid ning nende tegemisi.

Jahinduse poole pealt – põnevuse lisamiseks – tehti metsas ka kaks „aju“, kus küttideks olid lapsed fotokaamerate ja ajajateks seekord jahimehed ise. „Jaht“ oli edukas, kuna nähti põdralehma ja vasikat ning õnnestus pildile saada metskits ja valgejänes. Pärast põnevat päeva metsas, tuldi jälle kokku jahimajja, et keha kinnitada ja muljeid vahetada.

Orava jahimehed andsid välja ka 2019. aasta jahikuninga tiitli. Jahikuningaks krooniti Ever Ilm, kellel oli kõige rohkem õnne ja täpset silma põdrajahil. Selle hooaja saagiks oli Everil 3 põtra.

Vaatamata sajusele ja tuulisele ilmale oli lastel sära silmis ning sooviti sellist laadi üritustel veelgi osaleda.

MAIRO LÕHMUS

Metskitsed.

Algas tuttpüti aasta

Alanud aasta lind on tuttpütt. Euroopa ühe erakordsema välimusega veelind äratav tähelepanu omapärase kevadise pulmamänguga.

Tuttpütt (*Podiceps cristatus*) on huvitava välimuse ja käitumisega veelind, kelle kohta on teadmised seni veel tagasihoidlikud. Siiski ei saa märkamata jätta tuttpüti omapärast varakevadist pulmamängu, milles vanalinnud graatsiliselt nokad vastakuti liiguvad, aegajalt end vees püsti ajavad ning teineteisele veetaimi ulatavad.

Eestis on tuttpütt roostunud lahesoppide ja suuremate järvede tavaline haudelind. Kevadel saabuvad tuttpütid Eestisse aprillis kohe pärast jää sulamist, Lääne- ja Lõuna-Euroopas asuvatele talvitusalaadele lahkuvad nad oktoobris. Ent kui jääolud võimaldavad, jääb vähesel arvul tuttpütte Eesti rannikule ka talvitama.

Lisaks tuttpütile elavad Eestis veel ka hallpõsk-pütt, sarvikpütt, väikepütt ja mustkael-pütt – kõiki neid pütiliike tutvustab ornito-

loogiaühing aasta linnu tegevuste käigus. Huviliste ja vabatahtlike abil kogutud andmetega saavad ornitoloogid täpsemaid teadmisi pütide leviku ja arvukuse kohta Eestis ning aitavad sellega kaasa pütide parema kaitse korraldamisele.

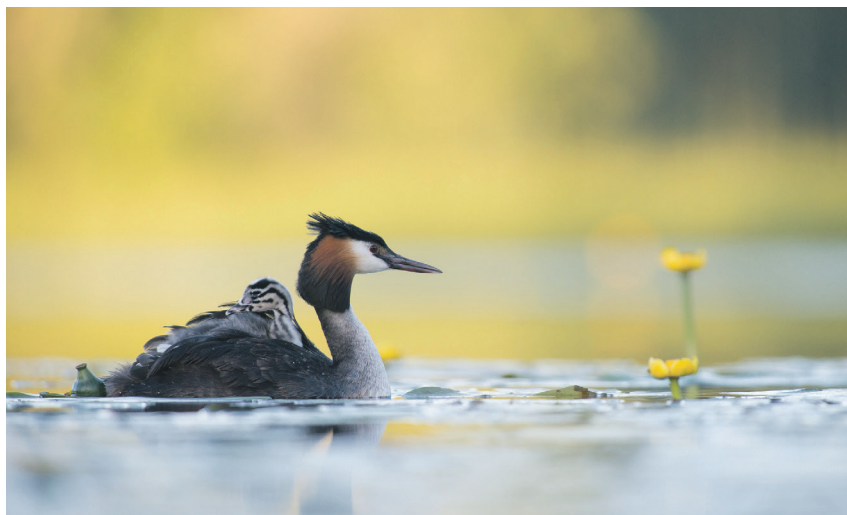
Tuttpüti aastal korraldab ornitoloogiaühing loodusõhtuid ning loodusretki aasta linnu elupaikadesse, digikultuuri aasta toob sügisel kaasa arvutijoonistuste

võistluse. Tuttpütiaasta tegevustega saab end kursis hoida www.eoy.ee/tuttpytt.

Eesti Ornitoloogiaühing valib aasta linnu 1995. aastast. Aasta linnu valimise eesmärk on tutvustada avalikkusele üht Eestis esinevat linnuliiki või liigirühma, samuti kaasata kõiki loodushuvilisi valitud liigi uurimis- ja kaitsetegevustesse. Aasta linnu projekti toetab SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Lisainfo:

MARGUS OTS

Eesti Ornitoloogiaühingu juhataja
508 2244, margus.ots@eoy.ee

Väiksed pütipojad vanalinnu seljas. Foto: Kalmer Lehepuu

Hundiallika keskusest

Hundiallika Retriidi- ja Koolituskeskus (talukoha endine nimi on Laiuse) on tänaseks toimetanud kaheksa aastat. Selle aja jooksul oleme jõudsalt kasvanud, saanud targemaks ja tuntumaks, nii et kuigi oleme hetkel avatud vaid sooja perioodil, on meie õuel umbes 20 üritust aastas, mis on hetkel ka täielik maksimum. Kui Piiriveere Liider palus jagada oma kogemusi, andis see hea tõuke selleks, et vaadata tagasi nende kaheksa aasta peale.

Nii nagu iga ettevõtmisega, on meilgi olnud väljakutseid, aga julgelt võib ütelda, et rõõmu ja õnnestumisi on olnud rohkem. Nagu ilmselt paljud väikesed ettevõtted maapiirkonnas, on ka meie tegevuse puhul silma sarama panevaks faktoriks mitte ettevõtlustulu, vaid see, mida me oma tegevusega loome. Jah, muidugi on oluline ka finantsressursside mõistlik planeerimine, aga ma ei usu, et väikest pereettevõtet saaks üldse teha raha pärast – varem või hiljem hakkaks see lihtsalt iseendale vastu töötama ja tekitaks liigset pinget. Hooajal võib ju puhkepäevast või kasvõi mõnest puhkeõhtust vaid und näha. See omakorda tähendab, et hetkel, kui meie tegevusest saaks lihtsalt töö, tuleks ilmselt midagi muud tegema hakata.

Meie keskuse kasvatamine on toimunud etappide kaupa, et mitte võtta liiga suuri riske, saada aru enda võimete piiridest ja koha iseärasusest. Kui vana Laiuse talukoht soetatud sai, siis esialgu oli see mõeldud vaid suvekojaks. Tasapisi, kui hakkasime mõtlema, mida teha vanade taluhoonetega, tuli aga veendumus, et sellest võiks saada suveperioodil meie töö – talvine töö ootab meid hetkel veel pealinnas. Ideid polnud vaja kaugelt otsida – saime oma igapäeva tegevused – koolitused, töötoad, sündmused, jms lihtsalt tuua nn maale kaasa. Usun, et see on ka olnud meie ettevõtjatena ellujäämise üks olulisemaid alustalasid – meil oli juba olemas oma kliendibaas, oskused, võrgustik, mis võimaldas kohe esimesel tegutsemisaastal juba rida sündmuseid läbi viia.

Mäletan, et algusaastail keegi küsis – jälle üks koolituskeskus, miks? Kas teate ka, kui raske on saada firmasid oma koolitusi läbi viima kusagile turismitalu? Aga meie ju ei ole turismitalu, püüdsin siis selgitada. Me ei tahagi enda juurde koolitusi, kus vajatakse steriilset ruumi dataprojektorist pildi näitamiseks ja mõnusat õhtust jõmismist saunalaval. Me oleme teistmoodi. Omamoodi. Me tahame teha ise ja võõrustada oma õuel sündmusi, mis oleks meile oluliste väärtustega – toetaksid jätkusuutlikku ilmavaadet, inimese enesearengut, oleksid keskkonnateadlikud, põliskultuure au sees hoidvad, nii vaimset kui füüsilist tervist väärtustavad. Eks seepärast, et me nii omamoodi oleme, on külapeal meie kohta

liikvel igasuguseid legende, kõik omamoodi vahvad. Ja see ongi normaalne – me ju tulime juba ammu väljakujunenud külaühiskonda ja hakkasime tegema midagi täiesti arusaamatut. Mäletan, et isegi üks naaber ei suutnud ära imestada, et misasja me siia “eikuhugimaale” ära kaotasime. Too naaber ennustas, et üle ühe suve me vastu ei pea. Aga elu on näidanud muud.

Kui üks mu tuttav räägib ikka sellest, et tema ei julge oma turismitalus enne kedagi vastu võtta, kui kõik on viimase piirini timmitud, siis meie tegime kohe otsuse, et peame alustama kohe ja arenema orgaaniliselt, vastavalt oma võimalustele. Viimase detaili paikaloikumist võib ju aastakümneid oodata, eriti kui investeerimisvahendid on piiratud.

Esimene sündmus, 2014. aasta kevadel võtab praegu muigama – selleks hetkeks oli valmis vaid üks hoone, aga sellel polnud veel küttekeha sees. Välitualettidel puudusid ukSED ja nende asemel olid paksud kardinad, mille stabiilsuse tagamiseks veel viimasel hetkel enne külaliste saabumist sai laudu raskuseks külge needitud. Esimesed üritused olidki tagantjärele mõeldes nagu mõnes Woody Alleni filmis – loomulikult tuli keset juunikuud maha rahe ja koolitushoone oli jahe nagu kelder, väliköögi olnud vana maja varemetes vaatas asjatundlikult pudrukeetmist pealt mitu hiirepoissi, sauna veel polnud ja külalised pidid käima pesemas meie enda maja väikese boileriga pesuruumis, püstkojatelgid lendasid pidevalt minema, sest me polnud veel harjunud Hundiallika tuultega, vesi oli kohati nii rauane, et isegi joogikruusi põhja jäi punane rant jne. Aga jäime ellu! Minu suurimaks üllatuseks oli aga inimeste tagasiside, kes leidsid, et meil on tore ja meiega on tore, isegi siis kui tegelikult oli kõik veel rohkem kui poolik. Mis paneb mõtlema, et vahel on see, mis inimesi kõnetab, üldse mitte värskest targeldatud lumivalge servjett.

Mis üritused need siis on, mida me teeme ja võõrustame? Nendeks on erinevad jooga- ja meditatsioonilaagrid, mitmed erinevad taimeravikursused, indiaanilaagrid, põlisrahvaste kultuuri ja traditsioone tutvustavad laagrid, jätkusuutlikku eluviisi kursused, mitmed mõttetalgud ja ajurünnakud, aga ka näiteks rahvusvahelise Teeme Ära! suvepäevi oleme võõrustanud. Põhilised eestvedajad on pererahvas ise, aga juba mitu suve on meil abis ka inimene, kes tegeleb aiamaaga ja köögi. Ja meil on käinud mitmeid vabatahtlikke kaasa löömas – kõige kaugem vabatahtlik oli lausa Uus-Meremaalt. Ka külaliste hulgas on meil palju rahvusvahelist seltskonda – näiteks 2019. aastal käis meil inimesi Austraaliast, Brasiiliast, USAst, Nepaalist, Bhutanist, ja paljudest Euroopa riikidest. Tore on

ka neile rääkida eesti pärimusest, kommetest ja tutvustada suitsusauna tavasid. Ma arvan, et nad viivad koju kaasa palju põnevaid lugusid Eestimaa kohta.

See, et kaasata ka Euroopa Liidu struktuurifondide vahendeid, tundus olevat algusest peale mõistlik tegu. Nii koolitushoone ülesehitamine, aida renoveerimine, veepuhastussüsteem, välikäimlad ja dušid ja päris mitu muud asja on tehtud erinevate toetusprojektide abil – osaliselt kasutades LEADER projektide abi, osaliselt PRIA otsetoetuseid. Kui ausalt tagasi vaadata, siis lisaks rahalisele toetusele (mis on olnud alati väiksem kui 40% kogu projekti kulust) kõige suurem abi on olnud rahastusest selleks, et hoida enda tegemisi graafikus. Päris mitu korda on olnud tunne, kui ehitus läheb kallimaks kui planeeritud, midagi ei saa täpselt nii teha, nagu esialgselt kavas, kui midagi ebaõnnestub, et lööks käega, võtaks aja maha ja vaataks mõne aasta pärast edasi. Teades aga, et rahastuse saamine sõltub projekti õigeaegselt lõpetamisest, on see olnud mõnusalt distsiplineeriv. Lõpuks on selgunud, et kui kuidagi ei saa, siis kuidagi ikka

saab. Seni oleme kõik projektid õigeaegselt suutnud lõpetada ja saanud ka toetusraha täies mahus kätte. Muidugi tahaks vahel, et bürokraatiat oleks vähem – kes seda ei tahaks. Aga eks see ole valikute küsimus. Hetkel on meie valikud olnud siiski pigem toetuste kaasamine. Ka järgmine suurprojekt – ja see on talvehoone ehitus – on elluviimisel koos struktuurifondide rahastusega. Peale seda projekti on plaanis ka külmal perioodil ukseid avada ja natuke suurtest investeeringutest puhata – kuigi ideid, mida teha võiks ja tuleks on küllaga veel. Aga lõpuks on iga toetuse taotlemine ju ka omamoodi projekt, suur töö ja ettevõtmine, ja see aeg tuleb kusagilt leida. Ning kui otsus juhtub olevat negatiivne, tekib paratamatult mõte, kas ehk selle ajaga ei oleks saanud midagi muud ära teha. Mikroettevõtjad on ju elupõliselt ajahädas.

Omamoodi ime on see, et me asume nii imekauni looduse keskel – vaid kiviviske kaugusel on kümneid vaatamisväärsuseid – Setomaa, Härmä müürid, Ootsipalu hiiglased, Meenikunno raba oma Valgjärve ja Mustjärvega, Puutli puukirik, Vana-Vastseliina jne.

Viimastel aastatel on tavaks saanud ka see, et inimesed meile mõnele koolitusele või sündmusele tulles võtavad pärast veel päeva või paar, et lähiümbruses ringi sõita. Ma arvan, et me oleme päris head Kagu-Eesti saadikud nii eestlaste, kui ka välismaalaste jaoks. Pooleldi saladuskatte all võime avaldada, et nii mõnigi meie tuttav otsib samamoodi vana talukohta meie lähedusse ja üks neist soetas hiljuti imelise maamaja meile õige lähedal. Kes teab, ehk polegi me niiväga “eikusagilmaal”. Kokkuvõtteks – kuigi me ei ole ehk päris tava-pärane koolituskeskus, oleme me avatud end tutvustama ja toredaid sündmusi ja inimesi võõrustama. Need kes meil külas käinud, teavad rääkida, et oleme täiesti tavaliste inimeste moodi.

KAIA-KAIRE HUNT
TOOMAS TRAPIDO
www.hundiallika.ee
www.facebook.com/hundiallika

võrukael

Mees ja naine on elanud vabaabielus juba 40 aastat. Ühel päeval ütleb naine mehele: **“Kuule, mis sa arvad, kas meie ei võiks ka abielluda?”** Mees: **“Ah, mis sa ajad! Kes meid enam tahab?!”**

Detsembris 2019 registreeriti Võru vallas 10 sündi:

**Anti, Kristjan, Kaarel, Karl, Lucas-Mathias,
Kermo, Rasmus, Eliise, Marii, Hanna**

Palju õnne uutele vallakodanikele!

Rõõmsad õnnitlused!

70

MADIS ASTLA
RAJA MÄESAAR
KALLE LAUGAMETS
ALEXEY MAKAROV
EINART JÜRISAAR
TAIVO SILM
SULEV MIKS

75

MILVI HÜTT
UNO KOKK
VILME AARE
MART JOHANSON

80

VAIKE LAINOLA
VILLU PÖDER
TAIMI KÕRGESAAR
TAIMI PUUSEPP
LUULE VARRIK
KÜLLI-KAI LAURING
ZINAIDA VIJARD
TAIVO PLADO
JEVGENIA MADISSOO
LAINE SÜVING
HELI KIVILO

85

HELGI VAARNA
LEIDA RAITAR
TAIVO MOREL
LEOKADIJA TRUIJA
SILVI LÖHMUS

90

ANNA TSUGUY
HELI NIIDU

91

ELFRIDE PASS

92

MARIA VAHTRA

95

JAAN REIMAN

96

MARIA NIIDULILL

97

AKILINA RAMMULA

Ingrid Ulst

#tulehark

LASVA RAHVAMAJAS

pühapäeval, 26. jaanuaril kl 14:00

Lavastaja: INGRID ULST.

Laval Alle-Saija Teatristuudio:

MEELIS VAHTRAMÄE, ARGO PEETMAA,
AIVO KIKERMAN, HENNU KRUKOV,
ÜLLE SILLAMÄE

PILET 3 EUR

Südamlik
kaastunne!

Dmitry Geletyuk
08.11.1937–06.12.2019

Erich Tragel
16.10.1933–07.12.2019

Endel Härm
08.04.1925–08.12.2019

Marje Vanik
01.08.1933–08.12.2019

Margus Olesk
25.09.1960–02.12.2019

Harald Trumm
06.12.1925–03.12.2019

Zoja Harak
23.02.1939–09.12.2019

Eva Kõva
17.05.1956–15.12.2019

Tiit Rosenberg
15.01.1964–23.12.2019

Uudo Aland
20.08.1955–26.12.2019

SA Piusa kuulutab välja konkursi juhatuse liikme leidmiseks

Nõuded kandidaadile ja konkursi täpsemad tingimused on leitavad SA Piusa veebilehelt www.piusa.ee. Ametisse asumise aeg: 1. aprill 2020.

Kandidaatidel esitada järgmised dokumendid: CV, motivatsioonikiri, haridust tõendava dokumendi koopia, visioon SA Piusa arenguvajadustest ja -võimalustest (kuni 3 lk, A4). Dokumendid palume esitada digitaalselt allkirjastatult hiljemalt 24. jaanuariks 2020 aadressile ester.valgema@voruvald.ee, märksõnaks „SA Piusa juhataja“. Lisainfo SA Piusa veebilehelt www.piusa.ee.

VANA PILT JUTUSTAB: Lepassaare apteek

Apteegi omanik August Tinni koos abikaasaga apteegimaja ees. Foto: Eesti Tervishoiu Muuseumi kogust / THMF 1719

Täna, kui Eestimaal on kõikjal kõneaineks apteegireform ja maapiirkondades üha kahaneb tegutsevate apteekide arv, avaldame üle 90 aasta taguse uudise ja foto vastavat uuest apteegist Lepassaares.

Ajalehes Postimees ilmus 25. mail 1927. aastal järgmine lühimuudis: „Prowiisor Tinni poolt on Lepassaare raudteejaama juures asutatud uus ajakohane apteek, mille järele siin ammugi juba tungiv vajadus oli, sest ligem apteek asub ligi paarikümne km kaugusel“.

Lepassaare raudteejaam asub Võru-Petseri liinil ja kandis enne 1921. aastat nime Neuhaus-Vastseliina. Vastseliina mõisnik von Liphart sõitis sageli rongiga ja laskis jaama lähedale ehitada maja, siin sai rongi oodata ja vajadu-

sel puhata. Peale riigistamist oli maja algul tühi kuni August Tinni asutas siia 1927. aastal apteegi. Omanik ise elas Tallinnas, kuna tal oli ka pealinnas kaks apteeki juhatada. Viljandimaal Paistu kihelkonnas sündinud August Tinni töötas peale Tartu Ülikooli lõpetamist proviisorina Peterburis ja oli aktiivne seltskonnategelane, sealhulgas oli ta Peterburi Eesti Haridusseltsi abiesimees. Peale revolutsiooni opteerus Eestisse ja asus perega elama Tallinnasse ning pühendus proviisorikutsale. Miks ta just Lepassaarde otsustas apteegi asutada, pole teada, kuid apteek töötas majas veel hiljemgi, maja teisel korrusel oli siis ka velskripunkt.

Täna seisab hoone varemetes – pole rongi, pole raudteejaama, pole ka apteeki.

AGO RUUS
rubriigi toimetaja
agoruus@gmail.com, 505 6691

Võru ettevõtlikud naised kutsuvad koolitusele

Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsiooni (EENA) Võru klubi kutsub naisi **8. veebruaril 2020 kell 11.00–16.00 Georgi hotellis** toimuvale koolitusseminarile „**Kuidas kasvatada ettevõtet?**“. Seminari eesmärkideks on: 1) anda tuul tiibadesse äriideedele, julgustada naisi oma ettevõtmist laiendama ja uusi äri võimalusi otsima; 2) jagada

parimat praktikat, kuidas luua ja laiendada oma meeskonda ja kuidas inspireerida, kui palgafondi napib, kuid häid inimesi on vaja ettevõtmisesse juurde tuua; 3) lahendada kitsaskohti, millega naised puutuvad kokku ambitsioonikate eesmärkide püstitamisel. Ootame osalema naisi, kes soovivad oma ettevõtet kasvatada – ka neid, kes

on ettevõtte loomisest unistanud, kuid ei ole seda veel teoks teinud. See on koolitusseminar naistele, kes soovivad omavahel kogemusi jagada ja üksteiselt õppida.

Koolitajad: **Ülane Vilumets** (ettevõtja, üle Baltikumi ning Kesk-Euroopas tegutseva tuuriettevõtte Traveller Tours ja

Like A Local kaasasutaja) ja **Ester Eemois** (Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsiooni president, ettevõtja ja ülikooli õppejõud). Töötoas osalevad EENA Võru klubi liikmed. Koolitusseminari osavõtutasu on 20 eurot. Kohtade arv on piiratud. Eelregistreeru esimesel võimalusel www.bpw-estonia.ee/sundmused.

Klubist

EENA asutati 1992. aastal eesmärgiga aidata kaasa oma erialal

EENA Võru klubi naised

EUROOPA FILMIKOHVIK ESITLEB:

KUNAGI POLE LIIGA HILJA HAKATA ELAMA

PERNILLA AUGUST

BRITT-MARIE OLI SIIN

REŽISSÖÖR TUVY NOVOTNY

Komöödia, draama, sport – Alla 12 a. mittedoovitatav – Pikkus 1h 34min

63-aastane Britt-Marie jätab pärast 40-aastast abielu oma abikaasa maha ja suundub elama väikelinna, mille ainsaks ohuks on noorte jalgpallimeeskond. Seal saab ta elu uue hingamise, kui temast saab jalgpallimeeskonna treener.

VÕRU KINOS KANNEL 14. jaanuaril kell 19 TASUTA, pärast filmi vestlusõhtu Kandle kohvikus.

www.vorukannel.ee

Eesti Töötukassa

21. JAANUARIL 2020 KELL 16.00 SINU KARJÄÄRIVÕIMALUSED ?!

Vastseliina rahvamajas

Võidu 38, Vastseliina alevik

- Millised on Sinu võimalused enesetäiendamiseks ja arendamiseks?
- Millised on Töötukassa poolt toetatavad võimalused koolitustel ja tasemeõppes osalemiseks?

KELLELE?

KÕIGILE HUUVILISTELE

TÄPSEM INFO:
tel 5885 3603 või mariliis.raidma@tootukassa.ee

TÖÖTA JA ÕPI

Naiskodukaitse soovitab

21. jaanuar 2020 kell 17.15

OLE VALMIS!

Tule ja osale töötoas, kus tutvustame Ole valmis! mobiilirakendust ja räägime kuidas ennast ja oma lähedasi ette valmistada erinevateks kriisilukordadeks.

Täpsem info merlit.aldosin@naiskodukaitse.ee või telefonil 5284474

Vastseliina rahvamajas Võidu 38, Vastseliina alevik

Võru Vallavalitsusest: vallamaja asub aadressil Võrumõisa tee 4a, 65605 Võru linn. Üldtelefon: **785 1242**. E-post: vald@voruvald.ee. Koduleht: www.voruvald.ee. Facebook: [www.fb.com/voruvald](https://www.facebook.com/voruvald).

Võru Valla Teatajast: lehte koostab, toimetab ja küljendab Võru Vallavalitsuse avalike suhete spetsialist Lisanna Elm (786 8800, 5345 0975). Leht ilmub 11 korda aastas (igal kuul, välja arvatud juulis). Järgmine leht saabub postkasti veebruari alguses. **Artikleid järgmisesse lehte ootame 27. jaanuariks 2020: lisanna@voruvald.ee.** Tiraaž: 4100 eksemplari. Trükk: Kroonpress AS, Tartu. Kohaletoimetamine: Omniva.